

20 spørsmål fra heftet. **Fasit.**

Gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn - vårt ansvar

1. Hvorfor fantes det nesten ikke rovdyr i norsk natur på begynnelsen av 1900-tallet?
Hard beskatning. De store rovdyrene ble sett på som skadedyr som skulle bekjempes og utryddes. God pris på skinn.
2. I hvilken naturtype lever vanligvis gaupa?
I skogsområder. (Gjerne der det er litt bergknauser, bratt og uframkommelig. Slike områder kaller mange "gaupeterreng")
3. Hva er de vanligste byttedyrene til gaupa?
Rådyr, hare, rein, skogsfugl, rødrev, smågnagere, sau. Gaupa liker ferskt kjøtt best, og lagrer derfor ikke byttet sitt til senere.
4. Hvordan jakter gaupa på byttet sitt?
Gaupa er flink til å smyge seg ubemerket inn på byttet sitt. Større byttedyr avlives med bitt over strupen, mindre dyr med bitt i nakken.
5. Når man skal registrere hvor mye gaupe som finnes i et område ser man bl.a. hvor mange familiegrupper som finnes. Hva består en familiegruppe av?
En hunngaue med sitt siste ungekull.
6. I hvilken naturtype lever vanligvis jerven?
På snauffjellet. På vinteren flytter den ofte til mer lavereliggende områder, trolig fordi det er lettere å finne byttedyr og åtsler der.
7. Hvordan er jervens matvaner?
Latinsk navn "Gulo gulo" betyr storeter. Tar byttedyr som rein, elg, hare, smågnagere, fugl og sau. Jerven lagrer ofte større byttedyr og spiser også åtsel som den finner.
8. Hvordan er bjørnens matvaner?
Bjørnen er som mennesket, en alteter. Når den kommer ut av hiet om våren leter den opp kadaver av elg og rein. Elgkalver og drektige elgkyr er ofte et lett bytte da. Utover sommeren går det mest i gress, urter og på høsten er bær den dominerende føden. I områder der det går sau fritt er de lette byttedyr, og ellers er maur viktig føde hele sesongen. (Maur er veldig proteinrik og god næring for en bjørn)
9. Hvorfor ligger bjørnen i hi om vinteren?
Hvis bjørnen skulle vært våken hele året ville det vært vanskelig å finne nok mat midt på vinteren.

10. Hvordan lager bjørnen hi?
Hiet kan være en utgravd maurtue, under et rotvelt, i en grus- eller jordbakke eller bare la seg snø ned under en gran. Binner som skal føde legger mest flid i å utforme et hi som holder seg tørt og fint hele vinteren.
11. Mange som har sett bjørn i naturen har sett at den reiser seg opp på bakføttene og snur seg mot dem. Hvorfor gjør den det?
Bjørnen har dårlig syn. Derfor reiser den seg ofte opp for å få bedre oversikt og lukt slik at den kan finne ut hva dette som nærmer seg er. Det er ikke for at den skal virke stor og truende.
12. Hos både bjørnen og jerven blir mange unger drept av hanndyr av samme art. Hvorfor gjør de det?
De gjør det fordi de vil pare seg med mor til ungene. Dette gjør de ikke hvis ungene er sine egne fra året før.
13. Både bjørnebinna og jerven har *forsinket fosterutvikling*. Hva menes med det?
Når de har paret seg blir det befrukta egget liggende en tid i magen uten at det begynner å vokse. Parringstida for jerv og bjørn skjer på våren / sommeren. Selve fosterutviklinga går fort (ca 1-2 mnd for jerven og 2 mnd for bjørn). For begge disse er det derfor mest praktisk at ungene blir født på vårvinteren.
14. Hva kalles sjefsparet i en ulveflokk, og hva får de som ingen andre får?
Alfapaet. De er de eneste i en ulveflokk som får pare seg med hverandre. En ulveflokk er derfor i realiteten en familie der mor og far er alfaparet.
15. Hva er det viktigste byttedyret for ulven?
Hovedsakelig elg, men også andre klauvdyr som hjort, rådyr og rein.
16. I hvilke naturtyper hekker vanligvis kongeørn?
I skog- og fjelltrakter og på øyer langs kysten. Fjellnære skogsområder er viktige leveområder.
17. Hvor store byttedyr kan en kongeørn ta?
Kongeørn kan ta så store dyr som rein, vanligvis kalver.
18. Hvem av disse fem rovdyrene har vært fredet lengst i Norge?
Kongeørn, fredet i 1968
19. Hva skal du gjøre om du er ute på tur og finner spor eller sportegn etter et av de store rovdyra?
Du bør melde fra til Statens naturoppsyn (SNO) i ditt område. Alle kommuner har lokale rovviltkontakter som jobber i SNO. Oversikt over disse finnes på www.dirnat.no
20. Hvordan bør du opptre når du er ute på tur og møter en bjørn som ennå ikke har oppdaget deg?
Trekke deg rolig unna. Ikke prøv å liste deg innpå eller skremme dyret på en eller annen måte. Har bjørnen blitt oppmerksom på deg kan du fortsatt trekke deg rolig unna og samtidig si / synge noe slik at den hører menneskestemme. Da vil bjørnen mest sannsynlig stikke av.